

Використання стереотипів для формування соціокультурної компетентності студентів на заняттях з іноземної мови

У статті розглядаються можливості використання стереотипів для формування соціокультурної компетентності студентів у процесі навчання іноземних мов. Проаналізовано визначення стереотипів, причини їх виникнення та їхню роль у процесі вивчення іноземних культур та міжкультурної комунікації; запропоновано методи роботи із стереотипами під час навчання іноземної мови; представлено вид вправ для сенсибілізації студентів до впливу стереотипів на міжкультурну комунікацію.

Ключові слова: міжкультурне спілкування, соціокультурна компетентність, соціокультурна рефлексія, соціокультурна сенсибілізація, стереотипи.

Голуб І.Ю. Использование стереотипов для формирования социокультурной компетентности студентов на занятиях по иностранному языку

В статье рассматриваются возможности использования стереотипов для формирования социокультурной компетентности студентов в процессе изучения иностранных языков. Проанализированы определения стереотипов, причины их возникновения и их роль в процессе изучения иностранных культур и межкультурной коммуникации; предложены методы работы со стереотипами во время обучения иностранному языку; представлены виды упражнений для сенсбилизации студентов к влиянию стереотипов на межкультурную коммуникацию.

Ключевые слова: межкультурное общение, социокультурная компетенция, социокультурная рефлексия, социокультурная сенсбилизация, стереотипы.

Holub I.Yu. The Usage of Stereotypes in the Process of Forming Students' Sociocultural Competence at the Foreign Language Lessons

The article examines the possibility of using foreign culture stereotypes in the process of forming students' sociocultural competence at the foreign language lessons. The definitions of stereotypes and their role in the process of foreign culture learning and intercultural communication are analyzed; the methods of dealing with stereotypes at the lessons of foreign languages and the set of exercises for students' sensibility to the influence of stereotypes in intercultural communication are provided.

Key words: intercultural communication, sociocultural competence, sociocultural reflexion, sociocultural sensibility, stereotype.

Формування у тих, хто вивчає іноземну мову (ІМ), соціокультурної компетентності (СКК) як здатності орієнтуватися в іншій культурі, адекватно діяти у ситуаціях міжкультурного спілкування і/або виконувати функції посередника у міжкультурній комунікації тра-

диційно перебуває у полі зору фахівців з методики викладання ІМ.

Процес вивчення студентами ІМ і культур пов'язаний із використанням ними клішованих і занадто узагальнених уявлень про ці культури. При цьому стереотипні погляди деформують сприйняття, стають перешкодою під час міжкультурного спілкування і зумовлюють виникнення міжкультурних непорозумінь. Тому розробка методів роботи із стереотипами є актуальним завданням для фахівців у галузі навчання ІМ. У цій статті ми розглядаємо можливості використання стереотипів про іноземні культури для формування СКК студентів у процесі навчання ІМ. Дослідження поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: проаналізувати визначення стереотипів, розглянути причини їх виникнення та їхні функції у процесі вивчення іноземної культури та міжкультурної комунікації, запропонувати методи роботи із стереотипами під час навчання ІМ, представити види вправ для сенсибілізації студентів до впливу стереотипів на міжкультурну комунікацію.

Отже, об'єктом нашого дослідження є процес навчання студентів іншомовної міжкультурної комунікації, а предметом — формування їхньої СКК шляхом використання на заняттях з ІМ прийомів роботи із стереотипами про іноземні культури.

Вивчення ІМ і культури та міжкультурне спілкування безпосередньо пов'язані з існуванням і використанням стереотипів. Людина, сприймаючи інформацію із навколишнього світу, розділяє її за категоріями і систематизує. При цьому вона не може сприйняти об'єктивну реальність у всій її повноті та складності і тому під час обробки інформації вдається до процесів вибіркового сприймання явищ, спрощення і некритичного узагальнення їхніх окремих ознак. Так виникають *стереотипи* — усталені оцінювальні та емоційно забарвлені уявлення про особливості характеру та моделі поведінки осіб, які є представниками певної соціальної чи культурної групи. Існують *гетеростереотипи*, які стосуються представників іншої культурної/соціальної групи, вони використовуються для того, щоб відмежуватись від цієї групи, та *автостереотипи*, які стосуються членів групи, яка їх створила, і використовуються, щоб підкреслити приналежність до цієї групи.

Відомим у західноєвропейській методичній науці є визначення *стереотипу*, запропоноване У.Квастгофф — це вербальне висловлювання-судження, яке містить характеристику певної соціальної чи культурної групи

осіб, приписує їй певні якості і моделі поведінки і вдається при цьому до надмірного спрощення та узагальнення та до необґрунтованої емоційної оцінки. Стереотипам властива також значна поширеність у суспільстві/культурі, де вони виникли [7, с. 39].

Отже стереотипи є важливим елементом для конструювання наших уявлень про іншу культурну дійсність. У них ми узагальнюємо ті ознаки і/або моделі поведінки іншої соціокультурної групи, які видаються нам чужими.

Розглядаючи стереотипи як фактор, який слід враховувати під час вивчення і навчання ІМ, зупинимось на позитивній і негативній ролі стереотипів у цих процесах. Відомою є негативна функція стереотипів, які не лише ускладнюють міжкультурне порозуміння і співпрацю, але й можуть призвести до міжкультурної нетерпимості і конфронтації. Звідси випливає підхід у роботі із стереотипами, який полягає у їх подоланні. Часто цей процес відбувається на заняттях з ІМ дещо декларативно: викладач, засуджуючи стереотипні погляди студентів і спростовуючи їх, вказує на те, що стереотипи є негативним явищем і освіченим людям слід відмовитись від них. Наслідком є те, що студенти, погоджуючись на словах з викладачем, не йдуть у подальшому на відкрите спілкування про своє сприймання іноземної культури, зберігаючи при цьому стереотипні погляди.

Причина неефективності такого підходу в тому, що, як стверджують вчені [2; 4], *повністю подолати стереотипи не можливо*: вони завжди присутні у сприйманні людиною навколишнього світу і зокрема іншокультурної дійсності. Отже ключ до подолання стереотипів полягає не у боротьбі проти стереотипів, а у постійній роботі з ними. Це означає, що на заняттях з ІМ потрібно знову і знову звертатись до (часто стереотипних) образів та уявлень студентів про іноземні країни і їх культури.

Повертаючись до функцій стереотипів, хочемо наголосити, що стереотипи не слід розглядати лише негативно, вони виконують, на думку вчених-методистів [4; 5; 6], також і *позитивні функції*. Так, виконуючи функцію для розмежування між рідним та знайомим і чужим та незнайомим, вони допомагають нам подолати невпевненість і зорієнтуватись у ситуаціях міжкультурного спілкування, зміцнюють відчуття власної ідентичності. Окрім того, стереотипи як правило виникають через надмірне узагальнення об'єктивних ознак іншої культурної спільноти, тому вони є частково об'єктивними [2].

Зазначені нами вище фактори є аргументами для зміни підходу у роботі зі стереотипами під час навчання ІМ: викладачам слід відмовитись від беззаперечного засудження стереотипних поглядів студентів і зробити стереотипи предметом обговорення на заняттях з ІМ. Метою добре спланованої роботи є *усвідомлення студентами ролі стереотипів* у вивченні іноземної культури. Воно допоможе зрозуміти істину, яка дуже важлива для успішного міжкультурного спілкування: наше сприйняття іноземної культури є можливим лише з позиції/перспективи рідної культури.

Усвідомивши вплив рідної культури на виникнення стереотипів, студенти зрозуміють, що стереотипи ніколи не можуть бути абсолютно об'єктивними, адже вони стосуються, як мінімум, двох культур: культури, про яку вони створені, і культури, у якій вони виникли [2]. Важливо зазначити, що стереотипи, притаманні жителям України по відношенню до іноземних культур, можуть багато розповісти про нашу рідну культуру.

Коли студенти зрозуміють природу виникнення стереотипів у поглядах на іноземні культури і те, що їх існування є абсолютно нормальним явищем, вони зможуть *більш диференційовано і неупереджено сприймати іншокультурний світ і, можливо, відмовитись від попередніх стереотипних поглядів*.

Як вказувалось раніше, повністю позбавитись стереотипів неможливо: на зміну старим приходять більш витончені і більш приховані, а тому їх потрібно модифікувати (піднімати на вищий ступінь сприйняття) [2]. Але *чим вищим є рівень СКК, тим менш примітивними є стереотипи*. Крім того, усвідомлення студентами суб'єктивності свого погляду на іноземну культуру і впливу на процес виникнення стереотипів рідної культури допоможе їм (незважаючи на існування стереотипів) позитивно сприймати відмінності між культурами та успішно брати участь у міжкультурному спілкуванні.

Застосувавши охарактеризований нами вище підхід у роботі зі стереотипами на *методику формування СКК шляхом соціокультурної сенсифікації студентів* [1], хочемо запропонувати *використання прийому соціокультурної рефлексії* [1] у роботі зі стереотипами з метою розвитку соціокультурної чутливості й усвідомлення студентів.

Цей прийом ми використали у наведених нижче *видаках вправ*, що допомагають студентам усвідомити суб'єктивність, відносність стереотипів, їхню залежність від культур, у яких вони виникли.

Вправа 1

Мета: усвідомити, що моделі поведінки представників іншої культури часто трактуються як «особливості національного характеру».

Інструкція: Welche Stereotype können aufgrund der folgenden Verhaltensmodelle bei Vertretern dieser Kulturen entstanden sein? Ordnen Sie zu.

Моделі поведінки	Стереотипи
Sie sagen von sich kaum etwas!	6
Sie sagen erst „ja“, dann sind sie doch entschieden dagegen!	4
Sie reden alle gleich mit dem Vornamen an.	5
Sie halten beim Reden Distanz zu anderen.	2
Sie gestikulieren viel beim Reden.	7
Sie kommen immer so nah heran!	8
Sie sagen immer alles, was sie gerade denken, auch Kritik!	1
Sie reden immer im gleichen Tonfall und bewegen die Hände nicht.	3

Стереотипи:

1. Deutsche sind unhöflich.
2. Engländer sind kühl.
3. Deutsche sind langweilig.
4. Auf Spanier kann man sich nicht verlassen.
5. US-Amerikaner sind kumpelhaft.
6. Japaner sind zurückhaltend.
7. Italiener sind temperamentvoll.
8. Marokkaner sind aufdringlich.

Студенти визначають, на основі яких моделей поведінки представників іншої культури виникли стереотипи про специфічні національні риси їхнього характеру [3, с. 20].

Вправа 2

Мета: усвідомити вибірковість людського сприйняття впливу на цей процес стереотипів.

Інструкція: 1. Lesen Sie den Text „Ein Tag in New York“. Wie findet der Reisende seine Erfahrungen in dieser Stadt? 2. Warum ist er mit seinen Erfahrungen in dieser Stadt unzufrieden? 3. Welche Faktoren der Fremdwahrnehmung haben hier die Rolle gespielt?

New York – 7. Tag Abfahrt

Du kommst in eine neue Stadt: du hast vorher viel über sie gehört, dein Kopf ist voll mit mitgebrachten Richtersprüchen. Du stellst fest, dass jedes deiner Vorurteile sich belegen läßt, ohne große Mühe eigentlich, an jedem einzelnen ist etwas dran. Du sammelst Beobachtungen wie Beweise. Du willst dir zeigen, wie gut du die Stadt schon kanntest, bevor du dort gewesen bist, du bringst es fertig. Das Resultat ist eine verlorene Woche, die sonst was hätte werden können.

Im letzten Autobus fragst du dich, wie du dazu kommst, mit einer Strichliste durch die Straßen zu ziehen, den Bleistift zum Abhacken in der Hand: Richtig, Armut. Richtig, Rassenprobleme. Richtig, Kriminalität. Eine tadellose öde Reihe von Rubriken. was, so fragst du dich, hast du dich unentwegt abzuplagen für das längst Bewiesene? Wer hat dich beauftragt mit diesem sterbenslangweiligen Job? Dein Gewissen? Lächerlich. Du kommst hier mit dem festen Vorsatz, nicht nur die Oberfläche zu sehen, und die Folge ist: du siehst gar nichts.

Jetzt ärgerst du dich, dass du nicht eine Sekunde versunken bist in die aufregende Stadt. Dass du dich nie hast fallenlassen, wo sowiel Gelegenheit war. Dabei hast du sie nicht etwa übersehen, die Gelegenheiten. Jedesmal hast du den Schritt beschleunigt, bloß weg. Ohne nachzudenken, hast du gedacht: Wo soll das hinführen? Und jetzt fragst du dich, wohin das führen soll. In den langweiligen Augenblicken hast du die Augen schön offengehalten. Du wolltest immer nur sehen, was alle schon wissen, und nie, was keiner weiß.

Plötzlich fürchtest du um deine Fähigkeit, aufgeregt zu sein. Stellst dir jemanden vor, der sich unentwegt vor dem Überraschenden hütet. Der sich alles im Voraus ausrechnet und der dann versucht, so zu leben, dass die vorher gemachte Rechnung stimmt.

Vielleicht komme ich irgendwann noch einmal nach New York, das wäre gut. Vorerst fahre ich mit dem Autobus zum Flughafen La Guardia. Ich habe einen Fensterplatz und mache die Augen zu, sobald Schwarze zu sehen sind, verwaohlose Straßen, Polizisten, Weiße, Reklameschilder, Verkehrschaos.

(Jurek Becker: Nach der ersten Zukunft, Sichtwechsel 1, 1995)

Студенти читають оповідання „Ein Tag in New York“ і формулюють основну ідею твору: після короткого перебування у Нью-Йорку автор зрозумів, що його враження від міста зумовлене стереотипними поглядами на це місто і він, не усвідомлюючи цього, помічав переважно те, що сподівався побачити: *Man nimmt das, was man erwartet oder was einem vertraut ist, wahr, das andere vernachlässigt man.* [1, т. 2, с.40]

Вправа 3

Мета: усвідомити, що стереотипи допомагають нам зорієнтуватись у іноземних культурах.

Інструкція: 1. Welche Länder sind auf den Fotos dargestellt? Woraus haben Sie das geschlossen? 2. Welche Rolle spielen stereotype Darstellungen bei der Orientierung in einer fremden Welt?

Студенти розглядають фото із серії «Еуропäerinnen» в журналі «Vitamin.de» 28/2006 с. 37. і визначають представниць європейських держав, які зображено на них. У процесі соціокультурної рефлексії студенти помічають, на основі яких клішованих (спеціально використаних фотографом) елементів у зовнішньому вигляді жінок можна визначити, з якої країни походить жінка.

Вправа 4

Мета: усвідомити відносність і суб'єктивність стереотипів.

Інструкція: 1. Lesen Sie die Aussagen und überlegen Sie, zu welchem Volk diese Eigenschaften passen können? 2. Sind diese Eigenschaften positiv oder negativ? 3. Wie objektiv sind solche Schätzungen? Warum? 4. Warum kann man nicht einem Volk eine Eigenschaft eindeutig zuschreiben?

«Sie sind sehr freundlich und herzlich». „Sie diskutieren sehr emotionell und heftig“. „Sie mögen Tiere sehr“. „Sie sind immer unzufrieden“. „Sie essen viel Fleisch“. „Sie tanzen und singen gern.“

Студенти читають зразки коротких стереотипних висловлювань і роблять припущення про те, яких національних спільнот вони можуть стосуватись. При цьому вони виявляють, що одними й тими ж «рисами національного характеру» можуть володіти представники різних культур, і будь-які судження з цього приводу є дуже суб'єктивними [6, с. 114].

Вправа 5

Мета: усвідомити, що стереотипні погляди щодо певної нації містять інформацію про культури, у яких вони виникли.

Інструкція: 1. Lesen Sie die Aussagen und sagen Sie, aus welchen Ländern diese Stereotype stammen können? Ist es Japan oder Griechenland? Oder sind es die USA? 2. Wie haben Sie das festgestellt? 3. Wovon sind die Aussagen über eine fremde Kultur geprägt?

- A. Ja, die Disziplin, die die Kinder schon lernen müssen. Das haben wir nicht. Oder die Pünktlichkeit, Genauigkeit und so. Deutsche Kinder müssen um sieben Uhr schlafen gehen. Dann lassen sie die Kinder erst mal eine halbe Stunde schreien, und dann sind sie zufrieden, weil das Kind rechtzeitig im Bett gewesen ist. (Griechenland)
- B. Hier in Deutschland liegt nichts auf den Straßen, man traut sich nicht unbedingt etwas runterzuschmeißen. Bei uns ist das anders; man denkt, auf eine Schachtel Zigaretten kommt es auch nicht drauf an. (Griechenland)
- C. Hier in Deutschland ist es ganz üblich, dass man die Universität wechselt, man kann sich selber alles entscheiden. (Japan)
- D. Dann habe ich in meinem ersten Brief zu meinen Eltern geschrieben: ich habe jetzt nur Dusche, keine Badewanne, ich weiß nicht, ob ich überlebe. (Japan)
- E. Alles ist ein bisschen enger, und man kann nichts dagegen machen, weil es einfach so viele Leute gibt. (die USA)
- F. Die Deutschen schließen die Türen, wenn sie in ein Zimmer reingehen, also um sich einen Privatraum zu schaffen. (die USA)
- G. Es ist nicht einfach, mit deutschen Freundschaften zu schließen. Aber wenn man dann befreundet ist, ist es enger und ernster. Die Deutschen sprechen nicht so einfach mit fremden Leuten. Ich finde das besser, aber es ist nicht so angenehm. Ich mag das bei uns zu Hause: Jeder lächelt, es ist sehr angenehm, aber es fehlt einem eben etwas. (die USA)

Студенти читають зразки коротких стереотипних фраз і висловлюють свої припущення про країни їх походження. Вони роблять висновок про те, що рідна культура є основою для сприймання іноземних культур [6, с. 116].

Вправа 6

Мета: виявити спільність і протиріччя у стереотипах щодо однієї і тієї ж нації, які виникли у різних культурах.

Інструкція: 1. Sie beschäftigen sich mit Berichten von Ausländern, die in Deutschland leben. Jede Gruppe bekommt einen Text mit Aussagen des Vertreters einer anderen Nation. Lesen Sie zuerst Ihren Text und tragen Sie gemeinsam in Ihrer Gruppe Informationen aus dem Text in den Raster ein. Was bezeichnen die Personen als *typisch deutsch*? Wie bewerten Sie es? 2. Worin sind die Autoren über Deutschland und die Deutschen einig? Wovon zeugt das? 3. Warum gibt es in manchen Punkten widersprüchliche Feststellungen?

Was ist "typisch deutsch"?

Ausländer antworten

Adriana Sanmartin, 33*Kunststudentin aus Bogota/ Kolumbien, lebt seit fünf Jahren in Deutschland*

Sauberkeit ist typisch für Deutschland. Ganz pervers finde ich diese Geschichte mit der Hundescheiße! Dass es Behälter gibt, wo man das reinton soll. Das hängt für mich zusammen mit dem Hundefimmel hier. Der ist sehr deutsch. Nirgendwo sonst machen sich die Menschen Gedanken über solche Sachen wie Hundekot!

Ich schätze die Seriosität hier. Wenn ich meine Illustrationen bei deutschen Verlegern vorlege, sagen sie klar Ja oder Nein. In Bogota bekommt man nie ein klares Ja oder Nein zu hören. Das war immer ein Spiel, das machte mich wahnsinnig!

Die Zuverlässigkeit gefällt mir, auch bei Freundschaften. Ich habe die Erfahrung gemacht, dass deutsche Männer zuverlässiger sind. Es ist nicht so wie bei den Latinos, die dir nach zwei Minuten eine Liebeserklärung machen. Man darf das dann auf keinen Fall ernst nehmen, es ist unseriös!

Eine Freundschaft mit Deutschen findet aber nicht so leicht einen Anfang. Die Deutschen sind da sehr vorsichtig. Sie gucken erst mal, wem sie vertrauen. Mir fehlt das Lockere, Spontane.

Gut finde ich, dass ich mich mit Menschen unterhalten kann, ohne dass es gleich Streit gibt. Man kann über viele Sachen diskutieren, ohne heiß zu werden. Es ist sehr südamerikanisch, dass man sofort explodiert.

Man kann sich in einem Restaurant in Deutschland zu Fremden an den Tisch setzen, ohne mit ihnen näher in Kontakt zu kommen. Bei uns wäre das unmöglich. Denn diese Nähe, diese Intimität, mit Leuten an einem Tisch zu sitzen, bedeutet, dass du mit ihnen Kontakt aufnehmen musst! Das ist für mich ganz natürlich. Ich sitze also lieber alleine an einem Tisch, als mit Leuten einen Tisch zu teilen, ohne mit ihnen zu reden. Das wäre für mich unerträglich.

(DIE ZEIT, 16. Juli 1993 /Sichtwechsel 2)

Yuriko Tsuji, Anfang 40*Hausfrau, aus Tokio, lebt seit sechs Jahren in Deutschland*

In Deutschland diskutiert man gern, und man will sich durchsetzen. Diskutieren an sich finde ich ja gut, aber den Deutschen fehlt oft die Fähigkeit zum Zuhören, und sie tun sich schwer, eine andere Meinung zu akzeptieren. Bei Talkshows im Fernsehen beobachte ich, wie heftig diskutiert und laut gesprochen wird, die anderen werden unterbrochen – das finde ich nicht gut. In Japan hört man besser zu und nimmt Rücksicht aufeinander.

Die Hunde in Deutschland sind zahm, und die Kinder sind folgsam. Da haben Kinder in Japan mehr Möglichkeiten zu toben und sich zu widersetzen. Hier wollen die Leute oft gar keine Kinder haben, auch wegen der Umweltverschmutzung.

Die Deutschen schätzen die Sauberkeit sehr. Mich wundert, dass es überall diesen Hundekot gibt. In Tokio macht man das mit Schaufel und Tüte weg.

Ich glaube, die Zeit verändert sich. Die Deutschen, die

offen für Fremdes sind, gewinnen an Einfluss. Dazu kommen ja auch die Einflüsse von Ausländern, die hier schon länger leben.

(DIE ZEIT, 16. Juli 1993 /Sichtwechsel 2)

Студенти аналізують висловлювання представників різних культур на тему «Was ist typisch deutsch/englisch?», виявляючи у них схожі та суперечливі думки [1, т.1, с. 95].

Вправа 7

Мета: за допомогою іронії дистанціюватися від вживання стереотипів.

Інструкція: 1. Lesen Sie in den beiden Spalten die ersten zwei Zeilen des Gedichtes und ergänzen Sie in den weiteren Zeilen die Zuordnung.

Himmel und Hölle**Im Himmel sind**

die Engländer Polizisten

die Franzosen Köche

die Deutschen _____

die Italiener _____

und die Schweizer _____

In der Hölle sind

die Polizisten Deutsche

die Köche Engländer

die _____ Franzosen

die _____ Schweizer

und die Italiener _____

2. Vergleichen Sie die Varianten des Gedichtes mit dem Original. Was können Sie dazu sagen? 2. Wie zutreffend, witzig finden Sie die Feststellungen? 3. Wie heißen solche Feststellungen? (*Nationale Stereotype*) 4. Inwieweit können solche klischeehaften Feststellungen stimmen?

Himmel und Hölle**Im Himmel sind**

die Engländer Polizisten

die Franzosen Köche

die Deutschen Mechaniker

die Italiener Liebhaber

und die Schweizer

organisieren das Ganze

In der Hölle sind

die Polizisten Deutsche

die Köche Engländer

die Mechaniker Franzosen

die Liebhaber Schweizer

und die Italiener organisieren...

(Sichtwechsel 2 Unterrichtsbegeleiter, S.43)

Студенти, працюючи з віршем „Himmel und Hölle“, у якому іронічно представлені загальновідомі клішовані риси національного характеру представників різних культур, усвідомлюють примітивність таких кліше [1, т.2, с. 58]

Вправа 8

Мета: усвідомити, що стереотипи часто стають причиною виникнення непорозумінь у міжкультурному спілкуванні.

Інструкція: 1. Lesen Sie folgenden Bericht. Was würden Sie denken, wenn Sie an der Stelle dieser ukrainischen Studentin gewesen wären? Warum? 2. Jetzt versuchen Sie aber auch mal bitte, sich in die Situation der deutschen Studenten hineinzusetzen: Warum hat die Gastgeberin so gehandelt?

Wie hätte die Deutsche die Situation wohl sehen können, was hätte sie möglicherweise gedacht? 3. Warum ist ein Missverständnis seitens Ukrainerin entstanden? 4. Welche soziolinguistischen / kulturellen Faktoren haben hier wohl eine Rolle gespielt? 5. Was kann man aus dieser Missverständnissituation lernen? Können Sie daraus Strategien für die erfolgreiche interkulturelle Kommunikation entwickeln?

Kritiklustige Deutsche?

Eine Studentin aus der Ukraine, die ihren Studienaufenthalt in Deutschland hat, beschwert sich bei ihrer Landsmännin: "Letzten Dienstag habe ich mein Referat im Germanistikseminar gehalten. Das war hart! Gleich danach habe ich mehrere Fragen bekommen. Sogar die Kommilitonen, die eigentlich sehr nett sind, wollten mich kritisieren. Sie haben mich mit Fragen bombardiert. Ich habe mich geschlagen und ziemlich blamiert gefühlt."

Nach dem Seminar war aber alles wieder gut und Kommilitonen waren wieder nett. Einige haben sogar gesagt, dass mein Referat interessant war. Ich verstehe einfach nicht, warum sie sich so aggressiv verhalten haben?"

Студенти за допомогою аналізу конкретних ситуацій виникнення міжкультурних непорозумінь у спілкуванні усвідомлюють, що причини незрозумілої поведінки партнера, який походить з іншої культури, часто знаходяться у його особистих якостях і/або стереотипах [1, т. 2, с. 41].

У цій ситуації міжкультурного спілкування непорозуміння виникло через те, що прямий стиль спілкування, властивий німцям, гострота і предметність дискусій, що ведуться на семінарах в університетах, сприймаються студенткою з України як непривітність та агресивність німецьких однолітків.

Виконання наведених вище вправ у запропонованій нами послідовності дозволяє студентам: виробити стратегії для уникнення міжкультурних непорозумінь, спричинених стереотипами, досягти більшого успіху у міжкультурній комунікації та сприяє формуванню їхньої СКК.

Таким чином вважаємо, що необхідно працювати із стереотипами на заняттях з ІМ, допомагаючи студентам усвідомити причини їх виникнення, їх відносність та суб'єктивність. Ефективним у цій роботі є використання прийому соціокультурної сенсифікації, який дозволяє за допомогою вправ із соціокультурною рефлексією формувати СКК студентів.

Розробка нових видів вправ, що розвивають соціокультурну сенсифікацію студентів і сприяють формуванню їхньої СКК, може стати перспективою подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Голуб І. Ю. Формування у майбутніх перекладачів соціокультурної компетенції у процесі вивчення німецької мови після англійської: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / І. Ю. Голуб. – К., 2010. – 373с.
2. Bausinger H. Stereotypie und Wirklichkeit // Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache. – 1988. – S. 158-169.
3. Eismann V. Erfolgreich in der interkulturellen Kommunikation. Training berufliche Kommunikation – / V. Eismann. – Berlin: Cornelsen. – 2007. – 104.
4. Krumm, H.-J.: Bilder im Kopf. Interkulturelles Lernen und Landeskunde – / H.-J. Krumm // Fremdsprache Deutsch . Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts. – Heft 6 (Landeskunde). – München, 1992. – S. 16 - 20.
5. Lipiansky E. M. Heißt interkulturelle Ausbildung Bekämpfung von Stereotypen und Vorurteilen? / E. M. Lipiansky. – 1998. – Ἐλαῖ ἀνὰ ἄνθρωπον: <http://www.dfjw.org/paed/texte/stereot2.html>. 10.08.1998.
6. Lundquist-Mog A. Spielarten. Arbeitsbuch zur deutschen Landeskunde / A. Lundquist-Mog. – Berlin-München: Langenscheidt. – 1996. – S. 114.
7. Quasthoff U.M.: Ethnozentrische Verarbeitung von Informationen: Zur Ambivalenz der Funktion von Stereotypen in der interkulturellen Kommunikation / U.M. Quasthoff // Matusche, P.(Hrsg.): Wie verstehen wir Fremdes? Aspekte zur Klärung von Verstehensprozessen. – München: Goethe-Institut 1989. – S. 37 – 62.

Отримано 29.09.12

Not to know is bad, not to wish to know is worse. *Proverb*

Success doesn't come to you...you go to it. *Marva Collins*

Formal education will make you a living. Self-education will make you a fortune. *Jim Rohn*

Two things are infinite: the universe and human stupidity; and I'm not sure about the universe. *Albert Einstein*

Being entirely honest with oneself is a good exercise. *Sigmund Freud*